

OHJEITA KUOLINPESÄN ASIOITA HOITAVALLE

Läheisen menettäminen on tilanne, joka surun keskelläkin vaatii omaisilta paljon käytännön järjestelyitä. Tästä ohjeesta löytyvillä neuvoilla haluamme helpottaa kuolinpesään liittyvien asioiden hoitamista United Bankers -konsernissa (jäljempänä "UB").

Huomioithan, että tämä ohje ei ole kattava esitys perintöoikeudesta, vaan siinä on esitetty ainoastaan keskeisimmät pääsäännöt liittyen kuolinpesän asioiden hoitamiseen UB:ssa. Pelkästään tämän ohjeen perusteella ei tule laatia tai tehdä mitään oikeudellisia asiakirjoja tai toimenpiteitä, kuten perunkirjoitusta, ositusta tai perinnönjakoa.

KUOLINPESÄN ASIOIDEN HOITAMINEN UB:SSA ENNEN PERUNKIRJOITUSTA

Henkilön kuoltua hänen oikeutensa ja velvollisuutensa siirtyvät kuolinpesälle. Kuolinpesän asioista päättävät pesän osakkaat yhdessä aina perinnönjakoon asti. Myös vainajan omaisuus muuttuu kuolinpesän omaisuudeksi, jota kuolinpesän kaikki osakkaat hallitsevat yhdessä.

Kuolemantapauksesta ilmoittaminen

Omaisten on ilmoitettava UB:lle kuolemantapauksesta kirjallisesti mahdollisimman nopeasti, jotta asiakkuutta koskevat tiedot saadaan päivitettyä ajan tasalle. Ilmoitus tulee tehdä kirjallisesti (esimerkiksi OmaUB:n kautta tai sähköpostitse).

Vainajan tekemät sopimukset

Vainajan elinaikanaan tekemät sopimukset sitovat kuolinpesää. Kuolinpesä tulee vainajan tilalle sopimussuhteisiin, ja sopimusten mukaiset oikeudet ja velvollisuudet siirtyvät kuolinpesälle. Vainajan antamat valtuutukset hoitaa raha- ja tiliasioitansa eivät kuitenkaan jatku kuolinpäivän jälkeen, vaan kuolinpesän on päivitettävä nämä ajan tasalle.

Kuolinpesän osakkaat päättävät lain mukaan kuolinpesän varojen käytöstä yhdessä, mistä johtuen vainajan tileihin, arvopaperisäilytyksiin ja muihin vastaaviin annetut käyttöoikeudet lakkautetaan, kun UB on saanut tiedon kuolemasta.

Yksikin pesän osakas voi

- saada tarvittaessa perunkirjoitusta varten tietoja vainajan varallisuudesta, lainoista ja vastuista kuolinpäivältä (ei kuitenkaan transaktioista kuolinpäivää edeltävältä ajalta)
- saada perunkirjoitusta varten saldo- ja muut tarpeelliset todistukset sekä salkkuraportit vainajan varallisuudesta kuolinpäivältä
- saada tietoja vainajan sijoitusasioiden tilanteesta kuolinpäivänä sekä sen jälkeiseltä ajalta.

Edellä mainittujen asioiden hoito edellyttää, että UB:lle toimitetaan kopio vainajan **virkatodistuksesta**, josta henkilön asema kuolinpesän osakkaana käy ilmi. Osakas voi myös valtuuttaa jonkun toisen tekemään yllämainittuja toimenpiteitä puolestaan toimittamalla UB:lle **yksilöidyn valtakirjan**. Valtakirjasta tulee ilmetä selkeästi, mitä toimenpiteitä valtuutettu on valtuutuksen nojalla oikeutettu tekemään. Näin ollen esimerkiksi avoin asianajovaltakirja ei ole riittävä.

Lesken omissa nimissä oleva omaisuus, kuten henkilökohtaiset pankkitilit, eivät kuulu kuolinpesään, vaikka ne onkin ilmoitettava perukirjassa. Leski hoitaa nimissään olevaa omaisuutta puolison kuoleman jälkeenkin täysin itsenäisesti.

KUOLINPESÄN ASIOIDEN HOITAMINEN UB:SSA PERUNKIRJOITUKSEN JÄLKEEN

Kuolinpesän osakkaat päättävät lain mukaan kuolinpesän varojen käytöstä yhdessä. Muissa kuin edellä mainituissa asioissa, joita kuka tahansa pesän osakas voi hoitaa, kuolinpesän osakkaiden on siten joko asioitava UB:ssa yhdessä tai valtuutettava yksilöidyllä valtakirjalla valitsemansa henkilö hoitamaan kuolinpesän asioita UB:ssa. Valtakirjasta tulee ilmetä selkeästi, mihin toimenpiteisiin valtuutettu henkilö on oikeutettu. Valtuutettu voi olla kuolinpesän osakas tai täysin ulkopuolinen henkilö. Valtakirjamalli on tämän ohjeen lopussa.

Kaikkien kuolinpesän osakkaiden suostumus tai heidän antama valtuutus tarvitaan esimerkiksi silloin, kun

- nostetaan varoja kuolinpesän tililtä
- myydään kuolinpesän arvopapereita
- lopetetaan kuolinpesän tilit ja arvopaperisäilytykset
- halutaan tietoa vainajan elinaikaisista sijoituksista ja arvopaperikaupoista
- tehdään uusia sopimuksia tai sitoumuksia koskien kuolinpesän omaisuutta
- maksetaan vainajan tililtä lasku, joka ei ole selvästi kuolinpesälle kuuluva (esimerkiksi perintöverojen maksu)
- jaetaan UB:ssa olevaa varallisuutta.

Vaihtoehto kuolinpesän osakkaiden yhteishallinnolle on tuomioistuimen määräämän pesänselvittäjän hallinto. Osakkailla on oikeus hakea tuomioistuimelta pesänselvittäjän määräämistä kuolinpesään. Mikäli tuomioistuin määrää pesänselvittäjän, ainoastaan hänellä on oikeus hoitaa kuolinpesän varallisuutta ja pankkiasioita. Kuolinpesän osakkailla ei tällöin edes yhdessä ole oikeutta käyttää vainajan tilejä. Pesänselvityksestä johtuvat kustannukset maksetaan kuolinpesän varoista. UB:lle tulee toimittaa kopio käräjäoikeuden päätöksestä, jossa pesänselvittäjä on määrätty.

Perittävä voi testamentissaan määrätä testamentin toimeenpanijan, jolla on lähes sama toimivalta kuin pesänselvittäjällä, jollei testamentista muuta ilmene.

TARVITTAVAT ASIAKIRJAT UB:SSA ASIOINTIA VARTEN

On kaikkien kuolinpesän osakkaiden etu, että UB tutkii huolellisesti kuolinpesään liittyvät asiakirjat. Koska asiakirjojen käsittely vaatii aikaa, suositellaan niiden toimittamista UB:lle yhdellä kertaa, kun perunkirjoitus on pidetty.

UB:ssa asiointia varten UB tarvitsee kopiot seuraavista asiakirjoista:

- yksilöity valtakirja henkilölle, joka on oikeutettu hoitamaan pesän asioita, elleivät kaikki kuolinpesän osakkaat asioi yhdessä
- perukirja
 - UB vaatii kopion perunkirjasta täyttääkseen huolellisuusveloitteensa kuolinpesän osakkaita selvitettyä. Perukirjasta tarkistetaan, että kaikki kuolinpesän osakkaat ovat pesän suorittamisissa oikeustoimissa edustettuina.
 - UB:lle on toimitettava kopio koko perukirjasta. Perukirjassa tulee kuolinpesän osakkaiden selvittämiseksi näkyä vainajan henkilötiedot sekä tiedot pesän osakkaista. Perukirjasta voidaan kuitenkin peittää sellaiset tiedot vainajan sekä mahdollisen lesken varallisuusasemasta, jotka eivät ole UB:lle tarpeellisia.
 - Mikäli perukirja on maistraatin vahvistama, se toimii myös virallisena osakasluettelona, jolloin kuolinpesän osakkaiden virkatodistuksia tai vainajan sukuselvitystä ei tarvitse toimittaa UB:lle. Tätä suositellaan asioiden nopeuttamiseksi.

- vainajan sukuselvitys, eli katkeamaton virkatodistusketju vainajasta viidentoista (15) vuoden iästä kuolemaan, mikäli perukirjan osakasluetteloa ei ole vahvistettu
- testamentti ja sen tiedoksiantotodistukset
- virkatodistus jokaisesta pesän osakkaasta
- lainvoimainen ositus- ja/tai perinnönjakokirja
- rekisteröity avioehtosopimus
- edesmenneen puolison perukirjan kopio liitteineen
- edesmenneen puolison perinnönjakoa koskeva ositus- ja perinnönjakokirja, jos edesmenneen puolison kuolinpesä on jo jaettu
- todistus siitä, että ositus on avioeron jälkeen tehty, jos vainaja on eronnut elämänsä aikana
- kirjallinen ilmoitus perinnöstä luopumisesta sekä luopuneen henkilön katkeamaton virkatodistusketju viidentoista (15) vuoden iästä alkaen, jos joku perillisistä on luopunut perinnöstä
- kopio ositukseen ja perinnönjakoon liittyvästä maistraatin luvasta, jos kuolinpesän osakkaana on edunvalvonnassa oleva henkilö
- kopio käräjäoikeuden päätöksestä, jos tuomioistuin on määrännyt kuolinpesään pesänselvittäjän.

UB tarvitsee lainvoimaisen ositus- ja/tai perinnönjakokirjan, jotta se voi kirjata perinnönjaossa saadut arvo-osuudet osakkaiden arvo-osuustileille. Arvo-osuuksien siirtäminen kunkin perinnön saajan omalle arvo-osuustilille edellyttää lainvoimaisen jakokirjan esittämistä. Lainvoimainen jakokirja on välttämätön myös, mikäli perinnön saaja haluaa pantata perinnönjaossa saamaansa omaisuutta velan vakuudeksi.

Perinnönjako tulee lainvoimaiseksi heti, kun kaikki kuolinpesän osakkaat hyväksyvät perinnönjaon ja ilmoittavat, etteivät tule sitä moittimaan. Mikäli osakkaat eivät heti hyväksy perinnönjakoa, alkaa kuuden (6) kuukauden moiteaika. Moiteajan umpeuduttua osakkaiden on pyydettävä vainajan viimeisen asuinpaikan käräjäoikeudelta todistus siitä, ettei moitekannetta ole nostettu.

YLEISTÄ TIETOA KUOLINPESÄLLE

Perunkirjoitus

Perunkirjoitus on toimitettava jokaisen Suomessa asuvan tai Suomessa kirjoilla olevan jälkeen. Perunkirjoituksessa laaditaan asiakirja, jota kutsutaan perukirjaksi ja joka on luettelo kuolinpesään kuuluvasta omaisuudesta ja sen osakkaista. Perunkirjoituksen toimittamisvelvollisuus on pääsääntöisesti sillä kuolinpesän osakkaalla, jonka hoidossa jäämistöomaisuus on, ja joka siten lähtökohtaisesti on myös parhaiten perillä vainajan asioista. Vainajan varoista ja veloista on lain mukaan laadittava perukirja kolmen (3) kuukauden kuluessa kuolemasta. Perintöveron määrittämiseksi perukirja on toimitettava Verohallinnolle kuukauden kuluessa perukirjan laatimisesta. Perukirja toimii myös omaisuusluettelona perinnönjaossa. Verohallinto ja maistraatit ovat julkaisseet ohjeita perunkirjoituksen toimittamisesta ja perukirjan laatimisesta.

Kuolinpesän osakkaat

1. Lakimääräiset perilliset
 - a. vainajan lapset tai lastenlapset
 - b. leski, jos vainajalla ei ollut lapsia tai lastenlapsia
 - c. vainajan vanhemmat, jos vainajalla ei ollut lapsia, lastenlapsia tai leskeä
 - d. vainajan sisarukset tai heidän lapsensa, jos vainajan vanhemmat eivät ole enää elossa
 - e. vainajan isovanhemmat tai isovanhemman kuoltua tädit, sedät ja enot. Serkut eivät ole kuolinpesän osakkaita.
2. Leski ositukseen asti, jos puolisoilla ei ollut avio-oikeuden täysin poissulkevaa avioehto
3. Yleistestamentinsaaja, eli henkilö, joka on saanut testamentilla omistusoikeuden vainajan koko omaisuuden tai murto-osaan siitä.

4. Toissijainen perinnön tai testamentin saaja (ensisijaisen perinnön- tai testamentinsaajan kuoltua)
5. Valtio, jos edellä mainittuja tahoja ei ole.

Avopuoliso ei ole lakimääräinen perillinen eikä kuolinpesän osakas, ellei hänen hyväkseen ole tehty testamenttia. Avopuolisolla ei ole myöskään avio-oikeutta toisen puolison omaisuuteen.

Testamentti

Henkilö määrää testamentilla, miten hänen omaisuutensa on kuoleman jälkeen jaettava. Yleistestamentissa tekijä antaa testamentin saajalle omistusoikeuden koko omaisuuteensa tai sen murtoosaan taikka loppujäämistöön sen jälkeen, kun erityismääräykset on täytetty. Erityistestamentin nojalla saaja saa tietyn rahasumman, omistusoikeuden johonkin esineeseen tai käyttöoikeuden koko jäämistöön tai johonkin sen osaan. Yleistestamentin saaja on kuolinpesän osakas, mutta erityistestamentinsaaja ei. Hallintaoikeus- eli käyttöoikeustestamentti oikeuttaa puolestaan rahatilien korkoihin, arvo-osuustilien osakkeiden osinkoihin ja muun testamentin piiriin kuuluvan omaisuuden mahdollisiin tuottoihin.

Jos testamentinsaaja tahtoo vedota testamenttiin, tulee hänen antaa testamentti tiedoksi lakimääräisille perillisille. Mikäli vainajalla ei ole lakimääräisiä perillisiä, testamentti annetaan tiedoksi Valtiokonttorille. Perillinen voi testamentin tiedoksi saatuaan ilmoittaa hyväksyvänsä testamentin, jolloin testamentti tulee hänen osaltaan lainvoimaiseksi. Muussa tapauksessa perillisellä on kuusi (6) kuukautta aikaa harkita, nostaako hän testamentista moitekanteen. Kuuden kuukauden moiteaika alkaa testamentin tiedoksiannosta. Jos moiteoikeutta ei ole määräajassa käytetty, testamentti tulee lainvoimaiseksi. Lainvoimaisuus osoitetaan vainajan viimeisen asuinpaikan käräjäoikeuden antamalla todistuksella siitä, että testamenttia ei ole moitittu.

Lakiosa

Rintaperillisellä on oikeus lakiosaan. Rintaperillisiä ovat vainajan lapset ja adoptiolapset, sekä heidän jälkeläisensä, mikäli he ovat itse kuolleet aikaisemmin. Oikeus lakiosaan merkitsee sitä, että testamentti on perillistä kohtaan tehoton siltä osin kun se estää häntä saamasta lakiosansa jäämistöstä. Lakiosan suuruus on puolet siitä perintöosuudesta, jonka rintaperillinen olisi saanut lakimääräisesti ilman perittävän testamenttia. Lakiosansa haluavan rintaperillisen on tehtävä lakiosailmoitus testamentinsaajalle kuuden (6) kuukauden kuluessa siitä, kun rintaperillinen on saanut tiedon testamentista. Lakiosailmoituksen esittänyt rintaperillinen on kuolinpesän osakas lakiosan suorittamiseen asti.

Edunvalvonta

Edunvalvonnan alaisia ovat alle 18-vuotiaat henkilöt (alaikäiset) sekä ne täysi-ikäiset henkilöt, joille on määrätty edunvalvoja. Jos kuolinpesän osakkaina on alaikäisiä lapsia, on perukirja toimitettava Verohallinnon lisäksi maistraatille. Tärkeinä pidettäviä oikeustoimia, kuten ositusta ja perinnönjakoa varten edunvalvoja tarvitsee maistraatin luvan. Tällaisessa tapauksessa UB:lle on toimitettava kopio maistraatin luvasta.

Edunvalvojalle on määrättävä sijainen tilanteissa, joissa edunvalvojan ja edunvalvonnassa olevan etujen välillä on ristiriita. Tällainen tilanne saattaa syntyä, jos edunvalvoja itse tai hänen lapsensa on saman kuolinpesän osakas. UB:lle on toimitettava myös kopio edunvalvojan sijaisen määräämistä koskevasta maistraatin päätöksestä. Lisätietoja edunvalvonnasta saa edunvalvottavan kotipaikan maistraatista.

Omaisuuksien ositus tai erottelu ja perinnönjako

Avioliiton päätyttyä toimitetaan puolisoitten välillä omaisuuden jakaminen, jota kutsutaan ositukseksi tai omaisuuden erotteluksi riippuen siitä, onko puolisoilla avio- oikeutta toistensa omaisuuteen vai ei. Osituksen ja omaisuuden erottelun tarkoituksena on selvittää, mikä varallisuus kuuluu leskelle ja mikä vainajan perillisille. Perinnönjako puolestaan tarkoittaa vainajalle kuuluvan omaisuuden jakamista perillisille. Omaisuuden ositus on toimitettava ennen perinnönjakoa. Osituksen ja perinnönjaon toimittamiselle ei ole asetettu määräaikoja, mutta niitä ei saa toimittaa ennen kuin pesän ja vainajan velat

on maksettu. Pesän ja vainajan velat maksetaan lähtökohtaisesti kuolinpesän varoista.

Kuolinpesän osakkaat saavat pääsääntöisesti toimittaa perinnönjaon sopimallaan tavalla. Jos kuitenkin joku pesän osakkaista on alaikäinen tai hänelle on määrätty edunvalvoja, on osituksen, erottelun ja perinnönjaon toimittamiseen saatava maistraatin lupa, mikäli jako suoritetaan ilman pesänjakajaa. Jos jonkun osakkaan osuus kuolinpesästä on ulosmitattu tai jos yksikin osakas sitä vaatii, on pesänjakajan toimitettava jako.

Perinnönjaosta on laadittava kirjallinen perinnönjakokirja, jonka kaikki pesän osakkaat allekirjoittavat ja jonka kaksi esteetöntä todistajaa todistaa oikeaksi. Mikäli kuolinpesään on määrätty pesänjakaja toimittamaan perinnönjaon, pesänjakaja allekirjoittaa perinnönjakokirjan yksin. Perinnönjako tulee lainvoimaiseksi, jos kaikki osakkaat hyväksyvät perinnönjaon ja ilmoittavat, että he eivät tule sitä moittimaan.

Jako-osuuksien määrittäminen kuuluu kuolinpesän osakkaille, eikä UB voi ottaa kantaa jako-osuuksiin. Jotta osakkaan perinnönjaossa saamat arvo-osuudet voitaisiin kirjata oikeille arvo-osuustileille, tulee UB:lle toimittaa lainvoimainen ositus- tai erottelusopimus ja perinnönjakokirja.

Aikajana kuolinpesän asioiden hoitamisessa

Omaisten tulee ilmoittaa tieto kuolemasta niin pian kuin mahdollista.

3 kk: Perukirja on tehtävä kolmen kuukauden kuluessa kuolemasta.

4 kk: Perukirja on toimitettava kuukauden kuluessa sen tekemisestä vainajan viimeisen asuinpaikan verotoimistoon. Jos pesän osakkaana on edunvalvonnassa oleva, tulee perukirja toimittaa kuukauden kuluessa myös maistraattiin.

6 kk: Ositukseen ja perinnönjakoon tarvitaan osakkaiden hyväksyntä. Jos yksikin moittii jakokirjaa, moiteaika on kuusi kuukautta. Sama pätee testamenttiin.